

COMPARATIVE REVIEW OF NEW REFORM OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST HONOR AND REPUTATION IN THE CRIMINAL LEGISLATION OF SERBIA AND CROATIA

Vanda Božić

Faculty of Business Studies and Law, Belgrade, Serbia, vanda.bozic@fbsp.edu.rs

Abstract: Crimes against honor and reputation in the criminal legislation of Serbia and Croatia have undergone several reforms in the last two decades. In the Republic of Croatia, the reform of these offenses began as early as 1997, immediately after the passage of the Criminal Code, when several possible solutions for the protection of honor and reputation were pointed out. There were proposals that offenses against honor and reputation have different prescribed incriminations and penalties, and that these offenses should be prescribed only as misdemeanors, to the point that they would be the only object of protection in civil proceedings. A major reform followed in 2011, with the adoption of a new Criminal Code modeled on Swiss Criminal Law. However, these changes did not survive as they were not practicable in practice, so there are new amendments to the 2015 offenses against honor and reputation, which remain in force until 2019 when the crime of Grave Shame is decriminalized. Unlike the Republic of Croatia, the Republic of Serbia abolished the criminal offense of Defamation by the Criminal Code Amendment Act 2012 because of the pressure of professional publics and journalistic associations, so that the RS Criminal Code knows two offenses against honor and reputation: Insult and Taking out Personal and Family Circumstances. The paper provides a comparative overview of crimes committed against the Honor and Reputation according to Criminal Code of the Republic Serbia and Croatia.

Keywords: Criminal Offenses against Honor and Reputation, Insult, Slander, Taking out personal and family circumstances, Reform of Criminal Legislation, Serbia, Croatia.

KOMPARATIVNI PRIKAZ NOVE REFORME KRIVIČNIH DELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU SRBIJE I HRVATSKE

Vanda Božić

Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd, Srbija, vanda.bozic@fbsp.edu.rs

Apstrakt: Krivična dela protiv časti i ugleda u krivičnom zakonodavstvu Srbije i Hrvatske doživela su u poslednje dve decenije više reformi. U Republici Hrvatskoj reforma ovih krivičnih dela počela je još 1997. godine, odmah nakon donošenja Kaznenog zakona kada se ukazivalo na više mogućih rešenja za zaštitu časti i ugleda. Bilo je predloga da krivična dela protiv časti i ugleda imaju drugačije propisane inkriminacije i kazne kao i da ova krivična dela budu propisana samo kao prekršaji, do toga da budu samo objekt zaštite u građanskom postupku. Velika reforma usleđuje 2011. godine, usvajanjem novog Kaznenog zakona koji je donesen po uzoru na švicarsko krivično zakonodavstvo. Međutim, ove izmene ne opstaju s obzirom da nije bila izvodiva njihova primena u praksi, stoga dolazi do novih izmena i dopuna u pogledu krivičnih dela protiv časti i ugleda 2015. godine koja ostaje na snazi sve do 2019. godine kada dolazi do ukidanja krivičnog dela *Teškog sramoćenja*. Za razliku od Republike Hrvatske, Republika Srbija ukinula je krivično delo *Klevete* Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika 2012. godine s obzirom na pritiske stručne javnosti i novinarskih udruženja, tako da KZ RS poznaje dva krivična dela protiv časti i ugleda: *Uvreda te Iznošenje ličnih i porodičnih prilika*. U radu je dat komparativan prikaz počinjenih krivičnih dela protiv časti i ugleda prema KZ RS i KZ RH.

Ključne reči: kaznena djela protiv časti i ugleda, uvreda, kleveta, iznošenje ličnih i porodičnih prilika, reforma krivičnog zakonodavstva, Srbija, Hrvatska.

1. UVOD

Rad sadrži osvrt na komparativni prikaz kaznenih djela protiv časti i ugleda u kaznenom zakonodavstvu Republike Srbije i Republike Hrvatske. Uz analizirane zakonske odredbe, u radu je napravljena i analiza u odnosu na počinjena kaznena djela protiv časti i ugleda u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj. S obzirom da su ova kaznena djela proteklih godina doživjela kompletnu reformu, što radi usklađivanja nacionalnog kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske i Republike Srbije s pravom Evropske unije, pravnom stečevinom EU i međunarodnim dokumentima, tako i radi usklađivanja sa sudskom praksom, koja jednostavno nije više mogla da prati nametnute pravne norme, koje su s teoretskog aspekta jedino bile primenjive.

Objekt kaznenopravne zaštite, čast i ugled, odražavaju istovremeno i pravo na priznavanje ljudskog dostojanstva od drugih i pravo na osobni osjećaj vrijednosti (Pavišić B, Grozdanić V, Veić P, 2007, str. 515). Dakle, svako mora da poštuje dostojanstvo druge osobe i ne smije drugu osobu omalovažavati, što je i propisano Ustavom navedenih država, *Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti*, čl.35. Ustava Republike Hrvatske, *Ljudsko dostojanstvo je neprikosnoveno i svi su dužni da ga poštuju i štite*, čl.23. Ustava Republike Srbije. Samim postojanjem, dakle rođenjem, svaki građanin stječe pravo na poštovanje ljudskog dostojanstva, ali time i obavezu da poštuje dostojanstvo druge osobe.

Kao zaštitni objekt u ovoj grupi kaznenih djela pojavljuje se i ugled, kategorija koja se kao čast ne stječe samom činjenicom rođenja, već se ona definira i formira samim radom i ponašanjem svakog građanina u životu te može biti promjenjive kategorije.

Počinitelji kaznenih djela protiv časti i ugleda uglavnom su političari, muzičari, umjetnici, sportaši, zbog čega upravo ova vrsta kriminaliteta zaslužuje posebnu medijsku pažnju. Kaznena djela protiv časti i ugleda, i u krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije i u kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske, progone se po privatnoj tužbi. Valja naglasiti da se kaznenim pravom ne može u potpunosti ograničiti sloboda izražavanja (Alaburić, 1996 : 542). Kaznena djela protiv časti i ugleda, blaža su kaznena djela s propisanim nižim kaznama. S obzirom da se smatraju lakšim kaznenim djelima, bilo je više pokušaja da se navedena kriminalna ponašanja samo prekršajno sankcioniraju te izostave iz domene kaznenog zakona. Zakonodavac je kaznena djela protiv časti i ugleda ipak ostavio u sferi kaznenog zakonodavstva, što govori u prilog znatne društvene opasnosti ovih kaznenih djela za koja je propisana novčana kazna (Božić, 2019 : 589).

Krivični zakonik Republike Srbije propisuje dva ključna krivična djela protiv časti i ugleda sadržana u XVII glavi KZ RS, 1) **uvreda**, čl. 170. i 2) **iznošenje ličnih i porodičnih prilika**, čl.172.

Kazneni zakon Republike Hrvatske imao je, do posljednjih novela 2019. godine, propisane tri inkriminacije koje su se odnosile na kaznena djela protiv časti i ugleda. To su bila tri verbalna kaznena djela sadržana u glavi XV Kaznenog zakona: 1) **uvreda**, čl. 147. 2) **teško sramoćenje**, čl. 148. i 3) **kleveta**, čl. 149. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (ZIDKZ RH 2019), teško sramoćenje je dekriminalizirano, tako da su 1) **uvreda** i 2) **kleveta** kaznena djela protiv časti i ugleda u pozitivnom kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske.

2. KAZNENA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U KAZNENOM ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE HRVATSKE I REPUBLIKE SRBIJE

Republika Hrvatska imala je obvezu da uskladi svoje nacionalno kazneno zakonodavstvo da bi bila primljena u članstvo Evropske unije. Kaznena djela koja se odnose na čast i ugled u više navrata su doživjela kompletnu reformu. Do donošenja novog Kaznenog zakona 2011. godine, koji je stupio na snagu 01.01.2013. godine, bila su inkriminirana dva kaznena djela protiv časti i ugleda: **iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika**, čl. 201. KZ RH/97 i **predbacivanje kaznenog djela**, čl. 202. KZ RH/97. Međutim, navedena dva kaznena djela, novim KZ RH/11 brisana su, a po uzoru na švicarsko kazneno zakonodavstvo, uvedena je nova inkriminacija pod nazivom **sramoćenje**. Kod kaznenog djela sramoćenja mora se raditi o difamaciji i traču što onda dovodi do sramoćenja. Teško sramoćenje označava izražavanje nepovoljnih činjeničnih tvrdnji o drugome (Bojanić, 2010 : 633). Činjenična tvrdnja koja je izrečena mora biti difamantna odnosno takva da škodi ili može škoditi časti ili ugledu žrtve te mora biti ozbiljna. Novelama iz 2015. godine, Kazneni zakon tako ima tri kaznena djela protiv časti i ugleda: 1) **uvredu**, čl.147, 2) **teško sramoćenje**, čl. 148 i 3) **klevetu**, čl. 149. Valja napomenuti da je navedenim novelama promijenjen naziv kaznenog djela *sramoćenje* u *teško sramoćenje*.

Više je mogućih načina na koji se može počinuti kazneno djelo uvrede pa time i samih pojava oblika uvreda: *iniuria symbolis*, *iniuria verbalis* i *iniuria realis*. Najčešće ćemo drugu osobu uvrijediti riječima, ali možemo ju uvrijediti i znacima odnosno konkludentnim radnjama pa i fizičkim radnjama. U praksi u dosta slučajeva zna biti teško razgraničiti uvredu od tjelesne ozljede pogotovo ako se radi o fizičkim radnjama jedne osobe koje su usmjerene na drugu, a da te fizičke radnje kod druge osobe nisu rezultirale tjelesnim ozljeđivanjem. Valja naglasiti da se uvreda može učiniti i prema fizičkoj i prema pravnoj osobi.

Uvreda kao supsidijarno kazneno djelo, podrazumijeva svako očitovanje kojim se omalovažava osjećaj osobne vrijednosti ili izražava nepoštovanje ljudskog dostojanstva druge osobe (Kokić, 1998 : 209 – 210). Za postojanje kaznenog djela traži se svijest o značenju i smislu uvredljive izjave, a kazneno djelo uvrede može se učiniti samo s namjerom (*animus iniurandi*), bilo izravnom ili neizravnom. Sud procenjuje s obzirom na okolnosti svakog pojedinog slučaja da li je kazneno djelo uvrede počinjeno uzimajući u obzir čitav sadržaj izjave u užem smislu, javno mnijenje, kao i običaje sredine gdje je počinjeno djelo te druge okolnosti koje moraju biti u skladu sa shvaćanjima prosječnog čovjeka o predodžbi uvredljivih sadržaja u određenim okolnostima i kontekstu događaja u danju sredini (Cvitanović, 2018 :187-190).

Uvreda ima svoj temeljni oblik koji glasi „tko uvrijedi drugoga“ i kvalifikatorni oblik koji se odnosi na činjenje djela putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je uvreda postala dostupnom većem broju ljudi. Novčana kazna je propisana u rasponu od devedeset (90) dnevnih iznosa pa do sto osamdeset (180) dnevnih iznosa za kvalifikatorni oblik uvrede. Da bi se radilo o kaznenom djelu uvrede, omalovažavajuća izjava koja je dovela do uvrede treba predstavljati negativan vrijednosni sud o nekoj osobi, koja može biti upućena jednoj osobi, kao i više njih što onda dovodi do homogenog idealnog stjecaja. Kazneno djelo uvrede čini onaj tko žrtvu sramoti, a kazneno djelo teškog sramoćenja činio bi onaj tko žrtvu sramoti pred drugom osobom. Osoba može biti direktno uvrijeđena od strane osobe koja ju je verbalno uvrijedila, a može i za sadržaj uvrede saznati od druge osobe, s tim da je predmet uvrede uvijek vrijednosni sud.

Kazneno djelo klevete čini osoba koja svjesno iznosi činjeničnu tvrdnju za nekoga, a za koju svjesno zna da je neistinita, što podrazumijeva da činjenice koje se iznose treba da budu objektivno neistinite i za njih počinitelj kaznenog djela u trenutku činjenja djela mora znati da su neistinite. Takva izjava škodi drugoj osobi, njezinom ugledu i časti. Sadržaj klevetničke izjave obuhvaća neistinitu činjeničnu tvrdnju za koju je osoba koja ju iznosi u trenutku činjenja kaznenog djela znala i bila svjesna da je ona neistinita (Mrčela, 1997 : 690).

Kleveta se smatra najtežim kaznenim djelom protiv časti i ugleda za koje se traži izravna namjera, s tim da je, uz temeljni oblik za koji je zakonom propisana novčana kazna do tristo šezdeset (360) dnevnih iznosa, predviđen i kvalificirani oblik klevete o kojem će se raditi ako je kazneno djelo počinjeno putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je ono postalo pristupačno većem broju osoba (čl.149. KZ RH).

Kaznena djela protiv časti i ugleda u krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije su *Uvreda* čl.170 i *Iznošenje ličnih i porodičnih prilika*, čl. 172. Kao i u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, krivično djelo uvrede ima svoj temeljni i kvalifikatorni oblik. Za temeljni oblik uvrede zakonom je propisana novčana kazna od dvadeset do sto dnevnih iznosa odnosno novčana kazna od četrdeset hiljada do dvesta hiljada dinara, dok je za kvalifikatorni oblik krivičnog djela koje je učinjeno putem štampe, radija, televizije ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, predviđena novčana kazna od osamdeset do dvestačetdeset dnevnih iznosa ili novčana kazna od stopedeset hiljada do četristopedeset hiljada dinara. Zakonodavac je dao sudu fakultativnu mogućnost oslobođenja od kazne, pod uvjetom da je uvrijeđeni uzvratio uvredu. U tom slučaju sud može obje ili jednu stranu kazniti ili pak osloboditi od kazne.

Kazneno djelo iznošenja ličnih i porodičnih prilika čini osoba koja iznosi ili pronosi štogod iz ličnog ili porodičnog života nekog lica što može škoditi njegovoj časti ili ugledu te predstavlja temeljni oblik ovog krivičnog djela za koji je zakonodavac propisao novčanu kaznu ili kaznu zatvora do šest meseci. O kvalifikatornom obliku krivičnog djela radit će se ako je iznošenje ličnih i porodičnih prilika učinjeno putem štampe, radija, televizije ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, koje je kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Ukoliko je počinjeno krivično djelo iznošenja ličnih i porodičnih prilika dovelo ili moglo dovesti do teških posljedica za oštećenog, zakonom je za počinitelja krivičnog djela predviđena kazna zatvora do tri godine. Zakonom je propisano oslobođenje od kazne za onoga tko iznosi ili pronosi lične ili porodične prilike u vršenju službene dužnosti, novinarskog poziva, odbrani nekog prava ili pri zaštiti opravdanih interesa u slučaju da dokaže istinitost svog tvrdjenja ili ako dokaže da je imao osnovanog razloga da povjeruje u istinitost onog što je iznosio ili pronosio.

3. PRIJAVE, OPTUŽBE I OSUDE ZA KAZNENA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U SUDSKOJ PRAKSI REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE HRVATSKE

U tablici pod red.br.1. prikazane su kaznene prijave protiv časti i ugleda u 2017 i 2018. godini. Najviše prijava unutar kaznenih djela protiv časti i ugleda odnosi se na *kvalifikatorni oblik kaznenog djela uvrede* (21) u 2017. godini, dok su godinu dana kasnije, za isto kazneno djelo bile prijavljene samo dvije (2) osobe.

Temeljni oblik kaznenog djela klevete na drugom je mjestu po broju prijava sa (10) prijavljenih osoba u 2017. godini te (7) evidentiranih prijava u 2018. godini. Za temeljni oblik kaznenog djela teškog sramoćenja koje je nekoliko godina postojalo u Kaznenom zakonu, bilo je evidentirano (8) prijava u 2017. godini i (6) prijava u 2018. godini. Zanimljivo je za napomenuti da je samo jedna (1) prijava u 2017. godini bila za kvalifikatorni oblik teškog sramoćenja, dok u 2018. godini nije bilo niti jedne prijave.

Tablica br.1. Prikaz prijavljenih kaznenih djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini u Hrvatskoj¹⁵

PRIJAVLJENA KAZNENA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U REPUBLICI HRVATSKOJ	2017	2018
Uvreda – osnovni oblik	8	15
Uvreda – kvalifikatorni oblik	21	2
Teško sramoćenje – osnovni oblik	8	6
Teško sramoćenje – kvalifikatorni oblik	1	-
Kleveta – osnovni oblik	10	7
Kleveta – kvalifikatorni oblik	1	2
UKUPNO	49	32

U tablici pod red.br.2. prikazane su prijave za kaznena djela protiv časti i ugleda u Republici Srbiji u 2017. i 2018. godini. Najviše prijava bilo je za kazneno djelo uvrede u 2018. godini (41), dok je godinu dana ranije za isto kazneno djelo bilo jednu trećinu manje prijava odnosno njih (28). Najmanje prijava u 2017. godini je bilo za kazneno djelo klevete i kazneno djelo iznošenja ličnih i porodičnih prilika, gdje je bila svega po jedna prijava. Gledano u ukupnom broju, u 2018. godini evidentirano je za trećinu više prijava (46), nego u 2017. godini (30).

Tablica br.2. Prikaz prijavljenih krivičnih djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini u Srbiji¹⁶

PRIJAVLJENA KRIVIČNA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U REPUBLICI SRBIJI	2017	2018
Uvreda	28	41
Kleveta	1	2
Iznošenje ličnih i porodičnih prilika	1	3
UKUPNO	30	46

Tablica pod red.br.3. prikazuje broj optuženih osoba za kaznena djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini. U 2017. godini podignuto je 337 optužbi za kaznena djela protiv časti i ugleda, od čega najviše za kvalificirani oblik klevete (117). Drugo mjesto po broju optuženja pripada optužbama za temeljni oblik klevete (81), dok je na trećem mjestu kazneno djelo uvrede za koje je optuženo (70) osoba. Sličnu situaciju imamo i u 2018. godini. Iako je broj optuženih za kvalificirani oblik klevete dosta manji nego u 2017. godini, i dalje je ovo kazneno djelo na prvom mjestu sa 77 optuženih. Broj optužbi za temeljni oblik klevete na drugom je mjestu sa (76) podignutih optužbi. Gotovo slična situacija bila je i u 2018. godini, za temeljni oblik kaznenog djela uvrede bile su (72) podignute optužbe. U 2017. godini evidentirano je (15) optuženih za kazneno djelo teškog sramoćenja, dok je godinu dana kasnije za isto djelo optuženo (13) osoba.

Tablica br.3. Optužbe za kaznena djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini u Hrvatskoj¹⁷

OPTUŽBE ZA KAZNENA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U REPUBLICI HRVATSKOJ	2017	2018
Uvreda – osnovni oblik	70	72
Uvreda – kvalifikatorni oblik	37	30
Teško sramoćenje – osnovni oblik	15	13
Teško sramoćenje – kvalifikatorni oblik	17	18
Kleveta – osnovni oblik	81	76
Kleveta – kvalifikatorni oblik	117	77
UKUPNO	337	286

¹⁵ *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017. godini*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018.

Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2018. godini, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.

¹⁶ Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji, 2017. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2018.

Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji, 2018. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2019.

¹⁷ *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017. godini*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018.

Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2018. godini, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.

U tablici pod red.br.4. prikazane su optužbe za krivična djela protiv časti i ugleda u Republici Srbiji u 2017. i 2018. godini. Najviše optužbi bilo je za krivično djelo uvrede u 2018. godini (1050), dok je godinu dana ranije bilo 49 manje optužbi (1001). Najmanje optužbi je za klevetu, (3) optužbe u 2017. i (3) optužbe u 2018. godini. Nešto je više optužbi za krivično djelo iznošenja ličnih i porodičnih prilika, (14) u 2017. godini i (9) u 2018. godini.

Tablica br.4. Prikaz optužbi za krivična dela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini u Srbiji¹⁸

OPTUŽBE ZA KRIVIČNA DELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U REPUBLICI SRBIJI	2017	2018
Uvreda	1001	1050
Kleveta	3	3
Iznošenje ličnih i porodičnih prilika	14	9
UKUPNO	1018	1062

U tablici pod red.br.5. prikazano je brojčano stanje osuđenih počinitelja za kaznena djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini. U 2017. godini evidentiran je veći broj osuđenih počinitelja kaznenih djela protiv časti i ugleda (84), nego u 2018. godini gdje je bila zabilježena (61) osuđena osoba.

I u 2017. i u 2018. godini najviše je evidentiranih osuđenih osoba za temeljni oblik kaznenog djela uvrede, (27) u 2017. i (29) u 2018. godini. Kvalificirani oblik klevete sa (23) osude u 2017. godini drugo je kazneno djelo protiv časti i ugleda po broju osuđenih, dok je u 2018. godini ovo kazneno djelo isto na drugom mjestu, ali sa pola manje osuđenih, svega (11) osoba. Na trećem mjestu je temeljni oblik klevete sa (11) osuđenih u 2017. godini, dok je za pola manje osuđenih u 2018. godini, (6) osoba.

Tablica br.5. Osude za kaznena djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini u Hrvatskoj¹⁹

OSUDE ZA KAZNENA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U REPUBLICI HRVATSKOJ	2017	2018
Uvreda – osnovni oblik	27	29
Uvreda – kvalifikatorni oblik	10	8
Teško sramoćenje – osnovni oblik	8	4
Teško sramoćenje – kvalifikatorni oblik	5	2
Kleveta – osnovni oblik	11	6
Kleveta – kvalifikatorni oblik	23	12
UKUPNO	84	61

U tablici pod red.br.6. prikazane su prijave za krivična djela protiv časti i ugleda u Republici Srbiji u 2017. i 2018. godini. Najviše osuda bilo je za krivično djelo uvrede u 2018. godini (399), dok je u 2017. godini bila slična situacija, 4 osude manje, dakle (395) osuđenih osoba. Za krivično djelo klevete nije bilo osuda s obzirom da je kleveta u krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije dekriminalizirana.

Velika je disproporcija između broja osuđenih u 2018. i 2017. godini. Tako je u 2018. godini bilo 395 osuda, dok je svega 6 osuda bilo godinu dana ranije. Gledano u ukupnom broju, u 2018. godini je broj osuda porastao za duplo (794) u odnosu na prethodnu godinu (401).

¹⁸ Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2017. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2018.

Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2018. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2019.

¹⁹ *Punoletni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017. godini*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018. *Punoletni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2018. godini*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.

Tablica br.6. Osude za krivična djela protiv časti i ugleda u 2017. i 2018. godini u Srbiji²⁰

OSUDE ZA KRIVIČNA DJELA PROTIV ČASTI I UGLEDA U REPUBLICI SRBIJI	2017	2018
Uvreda	395	399
Kleveta	-	-
Iznošenje ličnih i porodičnih prilika	6	395
UKUPNO	401	794

4. ZAKLJUČAK

Kaznena djela protiv časti i ugleda i u krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije i u kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske prošla su posljednjih dvadesetak godina kompletnu reformu.

Kazneno djelo *klevete* brisano je iz inkriminacija krivičnih dela KZ RS, dok je kazneno djelo *sramoćenja* bilo uvedeno u KZ RH 2011. godine, da bi 2015. godine njegov naziv iz kaznenog djela *sramoćenja* bio promijenjen u kazneno djelo *teškog sramoćenja*, a na kraju izmjenama i dopunama KZ 2019. godine bilo je potpuno brisano iz inkriminacija KZ RH.

Iako je u kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske i dalje ostalo inkriminirano kazneno djelo klevete, uz Republiku Srbiju, kazneno djelo klevete dekriminizirale su i sljedeće države: Cipar, Estonija, Irska, Rumunjska i Velika Britanija.

Bez obzira što se radi o lakšim kaznenim djelima, valja podržati odluku da su kaznena djela protiv časti i ugleda ostala u domeni kaznene odgovornosti, s obzirom da je bilo prijedloga da se odgovornost za ova kaznena djela predvidi u sferi prekršaja pa čak ostavi i samo u domeni građanskog prava gdje bi štetnici imali pravo na tužbu za naknadu štete.

Pogledamo li istraživanje sudske prakse u odnosu na prijave, optužbe i osude za kaznena djela protiv časti i ugleda počinjena na području Republike Srbije i Republike Hrvatske u posljednje dvije godine, možemo konstatirati kako je jedino broj prijavljenih osumnjičenih osoba za ovu grupu kaznenih djela podjednak i na području Srbije (76) i na području Hrvatske (81). Što se tiče optužbi i osuda, postoji veći nesrazmjer i disproporcija u brojčanom stanju između Hrvatske i Srbije. Tako je osjetno veći broj optužbi u posljednje dvije godine na području Republike Srbije (2080), nego na području Republike Hrvatske (623), a isto tako i veći broj donesenih osuđujućih presuda za kaznena djela protiv časti i ugleda na području Republike Srbije (1195), nego li u istom razdoblju, na području Republike Hrvatske (145).

LITERATURA

- Alaburić, V. (1996). *Sloboda izražavanja i kaznenopravna zaštita časti i ugleda: teorijski i praktični problemi tranzicije u Hrvatskoj*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, Vol.3, br. 2/1996, str. 541-542.
- Bojanić, I. (2010). *Kaznena djela protiv časti i ugleda de lege lata i moguće promjene de lege ferenda*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol.17, br. 2/2010.
- Božić, V. (2019). *Critical Review of the Incrimination of Criminal Acts Against Honor and Reputation in the Croatian Criminal Law*, Proceedings of the Sixth International Scientific Conference: Social Changes in the Global World, Goce Delcev University Shtip, Faculty of Law, Republic of N. Macedonia, p.589-601.
- Cvitanović, L. i dr. (2018). *Kazneno pravo - posebni dio*, Pravni fakultet u Zagrebu
- Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18.
- Kazneni zakon Republike Hrvatske 1997, Narodne novine br. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07.
- Kokić, M. (1998). radionica: *Novosti kod kaznenih djela protiv časti i ugleda, osobito kad su počinjena putem sredstva javnog priopćavanja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 5, No. 1/1998, str. 209-210.
- Krivični zakonik, Sl. glasnik RS, br. 85/05, 88/05 - ispr., 107/05 - ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19.
- Mrčela, M. (1997). *Sadržaj klevetničke izjave i oblik krivnje kod klevete*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 4, br. 2/1997, str. 689-711.

²⁰ Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2017. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2018.

Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2018. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2019.

- Pavišić, B., Grozdanić, V., & Veić, P. (2007). *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb
Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2017. godini, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2018.
- Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2018. godini*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019.
- Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2017. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2018.
- Republika Srbija, Republički zavod za statistiku, *Punoletni učinioci krivičnih dela u Republici Srbiji, 2018. – Prijave, optuženja i osude* – Beograd, 2019.
- Ustav RH, Narodne novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
Ustav Republike Srbije, Sl. glasnik RS, br. 98/06.